

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 119. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359587952/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Konsulatet blev landsforvist af det Diktatur, som Friheden var udmundet i. Men det er intet Under, at et Slør, vævet af Væmod og Tungsind, tidligt udbredte sig over hendes livlige Sind. Til Talleyrand, hvis Navn hun i sine Velmagtsdage havde faaet slettet af Forvisningslisten, men som var for utaknemmelig til senere at forsøge paa Gengæld, skriver hun i Slutningen af et Brev: «Farvel, er De lykkelig? trænger De med en saa overlegen Aand ikke ned til Grunden af Alt, det vil sige til Ulykken?» og i *Corinna* lader hun Heltinden sige, hvad hun selv ofte sagde: «Af alle de Evner, jeg har modtaget af Naturen, er Evnen til at lide den eneste, jeg har udviklet helt.»

Hun naaede imidlertid, aandeligt sund som hun var, i Aarenes Løb til et lysere Livssyn. En kvindelig Slægtning af hende, der har kendt hende nøje, skriver herom: «Maaske var der en Tid, da Livet, Døden, Melankolien, den lidenskabelige Selvopofrelse spillede en altfor stor Rolle i hendes Samtaler. Men da disse Udtryk som en Smitte udbredte sig i hele hendes Kres, ja endog var nær ved at blive Talemaader blandt Tyendet, fik hun en dødelig Lede ved dem.»*) Hun formaade at arbejde sig ud af det Aandsstade, paa hvilket saa mange af hendes franske Samtidige blev staaende.

Og dette var overhovedet et Grundtræk hos hende; hun udviklede sig kritisk i det 19de Aarhundredes Aand og Retning. Hun var oprindeligt et rent Pariserbarn uden nogen levende Sans for Naturskønhed. Da man efter hendes første Flugt fra Paris første Gang viste hende Genfersøen, udbrød hun i sin Hjemve: «Hvor meget smukkere var ikke Rendestenen i Rue de Bac!» Og ikke mange Aar efter skildrede hun med de varmeste Farver i *Corinna* Italiens Natur. Hun var fra først af helt forelsket i Paris, der i hendes Øjne atter var Civilisationen. Og det blev hende, der før nogen Anden gav Franskmændene Blik for de andre europæiske Folkeslags Ejendommeligheder og Fortrin. Thi hun besad den egenlige kritiske Begavelse, den: uafbrudt at udvide sin Aand, forøge sin Modtagelighed, tilintetgøre sine Fordomme i Væksten og saaledes stadig holde sig redebon til at forstaa.

Deri laa den Tiltrækning, hun udøvede, og deri laa det, at

*) Mme Necker de Sanssure: *Notice sur le caractère et les écrits de Mme de Staël*. S. 358.

hun, skønt forfulgt og landflygtig, paa Coppet herskede og virkede som en Dronning. Vi har i vor egen Literatur Oehlsenschlägers Beskrivelse af hans Besøg hos Fru de Staël i Aaret 1808. Hvorvel Oehlsenschläger ikke synes at have havt nogen ret Forestilling om den egenlige Sjælsstorhed hos den Kvinde, hvis Gæst han var, beskriver han dog meget smukt sit Ophold og sin Værtindes Person. «Hvor aandfuld, vittig og elskværdig Fru de Staël var», siger han, «det véd hele Verden; jeg har intet Fruentimmer kendt med saameget Geni som hun, men derfor havde hun ogsaa noget Mandigt i sit Væsen, var temmelig firskaaren og havde et markeret Ansigt. Smuk var hun ikke, men hendes brilante brune Øjne havde dog noget meget Tiltrækkende, og det kvindelige Talent: at vinde og med Finhed beherske og selskabeligt forene Mænd af de forskellige Karakterer, besad hun i høj Grad. Ogsaa hendes Hjertes Tilbøjelighed var i høj Grad kvindelig, det har hun bevist i *Delphine* og *Corinna*. Rousseau har ikke skildret Forelskelsen med mere Ild. Hvor hun kom, drog hun (de skønne, unge Damers Tilstedeværelse uagtet) alle Mænd af Hoved og Kundskaaber i sin Nærhed. Betænk man endnu, at hun var overordenlig rig, gæstfri og næsten hver Dag gjorde prægtige Selskaber, saa undrer vist Ingen sig over, at hun som en Dronning eller Fe drog Mændene til sig i sit Trylleslot. Man skulde næsten tro, at det var for at betegne dette Herredømme, at hun altid sad og legede med en lille Løvkvist i Haanden under Maaltidet. En saadan maatte Tjeneren hver Dag lægge hen ved hendes Tallerken, thi den var hende ligesaa uundværlig som Ske, Kniv og Gaffel.»

Enhver søgte til Coppet, som man et halvt Aarhundrede før havde tyet til det lige i Nærheden liggende Ferney. Thi her var det jo, at Voltaire ligesom Fru de Staël landflygtig, bosat udenfor Frankrigs Grænse, men saa nær denne Grænse som muligt, i sit Livs sidste Tidsrum samlede Europas Ypperste omkring sig. Det har noget Tiltrækkende for Fantasien at sammenligne den Virksomhed, som udstraalede fra Oldingen i Ferney, med den, der udgik fra Coppets Ejerinde. Tiden i Ferney er i enhver Henseende den straalende Periode i Voltaires Liv; fra Ferney af var det, at han som Taalsomheds og Retfærdigheds Forkynder udførte Bedrifter saa store, som de endnu aldrig var blevne udevede af nogen Privatmand, hvis eneste Vaaben var en Pen.